RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Första Kammaren. N:o 20.

Lördagen den 29 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollen för den 21 och 22 i denna månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Ekman* under tre veckor från denna dag, herr *von Hedenberg* från och med den 30 i denna månad till och med den 8 nästinstundande april samt herr *Carlborg* till den 12 i sistnämnda månad.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 27, till Konungen i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förnyad förordning angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden.

Företogs val af sju ledamöter i Riksdagens särskilda utskott för behandling af Kongl. Maj:ts propositioner dels med förslag till förordning angående försäkring för olycksfall i arbetet, dels om anslag till en riksförsäkringsanstalt; och befunnos efter valförrättningens slut dertill hafva blifvit utsedde:

herr	*Almström*	med	61	röster,
»	*Björnstjerna*	»	61	»
»	*Gahn*	»	61	»
»	*Stephens*	»	61	»

herr *Tham, W.* ..... med 59 röster,
» *Ekman* ..... » 55 »
» *Annerstedt* ..... » 35 » .

Företogs val af fyra suppleanter i Riksdagens särskilda utskott för behandling af Kongl. Maj:ts propositioner dels med förslag till förordning angående försäkring för olycksfall i arbetet, dels om anslag till en riksförsäkringsanstalt; och befunnos efter valförrättningens slut dertill hafva blifvit utsedde:

herr *Stridsberg* ..... med 49 röster,
» *Nordenfelt* ..... » 48 »
» *Wallberg* ..... » 47 »
» *Ericsson* ..... » 47 » ,

sedan ordningen emellan de två sistnämnde blifvit genom lottning bestämd.

Herr Annerstedt, som på begäran erhöll ordet, yttrade: Jag vet till fullo att uppskatta det förtroende, som ligger i ett val till ledamot i särskildt utskott, men min embetsställning är sådan att, så vida jag skall kunna fullgöra hvad denna ålägger mig, jag är förhindrad att deltaga i det dagliga arbetet i det särskilda utskottet. Under sådana förhållanden måste jag uteblifva från utskottets sammanträden och en suppleant inkallas i mitt ställe. Jag hemställer om, under dessa förhållanden, det icke må tillåtas mig att afsäga mig min plats i detta utskott, och kammaren finna skäligt anställa nytt val af ledamot i det särskilda utskottet n:o 2.

Herr Reuterswärd: Jag får vördsamt anhålla, att den ärade ledamoten i det nyss tillsatta särskilda utskottet icke ville afsäga sig sin plats i detsamma. När kammaren, väl vetande att herr Annerstedts tid är mycket upptagen af vigtiga tjensteåligganden, det oaktadt icke lyssnat till hans tillkännagifna önskan att bli befriad från utskottsgöromålen, och då en jurist, herr Nordenfelt, blifvit uppstäld som suppleant för att inträda då herr Annerstedt har förfall, så hoppas vi att den ärade ledamotens öfriga göromål icke måtte lägga allt för stora hinder i vägen på det att utskottet må kunna tillgodogöra sig hans erfarenhet och stora juridiska insigter. Om kammaren nu skulle villfara herr Annerstedts begäran, så skulle sannolikt herr Nordenfelt inträda i hans ställe såsom ledamot, och vi skulle då få anställa nytt val äfven af suppleant. När vi nu såväl till ordinarie ledamot som

till suppleant insatt skickliga jurister, skulle vi önska att herr Annerstedt icke afsade sig detta uppdrag utan läte vid det skedda valet bero.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att herr *Annerstedt* anhållit om befrielse från det honom lemnade uppdraget att vara ledamot af det särskilda utskott, som denna dag blifvit tillsatt, äfvensom att herr *Reuterswärd* yrkat, att denna anhållan måtte af kammaren afslås.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till herr Annerstedts berörda anhållan och vidare på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda den 26 och 27 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 40, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för Borås jernvägsaktiebolag att af bolagets skuld till riksgäldskontoret afbetala 300,000 kronor m. m., och

n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för utrotande af ollonborrarne inom Hallands och Kristianstads län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemstält.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 26 och 27 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en del utaf den s. k. lasarettstomten i Falun.

Ang. försäljning af en del af den s. k. lasarettstomten i Falun.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag måste för kammaren nämna, att statsutskottets ledamöter i denna fråga stodo tolf mot tolf. Jag röstade dervid med ledamöterna från Andra Kammaren och jag gjorde det under förbehåll att få i kammaren uttala, hvilka motiven varit. De lyda på ren svenska så: I sjelfva verket veta vi icke hvad denna tomt är värd, men som vi tro oss hafva att göra med en rik köpare, skola vi göra som andra egennyttiga säljare och söka få så mycket som möjligt. Detta var likväl icke *mitt* motiv, utan jag ansåg att, om här kammare står mot kammare, så förfaller frågan, medan deremot, om Andra Kammarens beslut antages, köparen icke kommer i sämre ställning, då han i allt fall är fri att göra som han vill.

Ang. försäljning af en del af den s. k. lasarettstomten i Falun.

Jag är för öfrigt icke det ringaste intresserad i frågan. Den är icke af någon betydenhet. Jag har för min del icke något yrkande att framställa.

(Forts.)

Herr Falk, Wilhelm: Af den siste ärade talaren hörde vi, att utskottet icke haft reda på värdet af tomterna i denna trakt af Falun. Jag skall med anledning deraf hafva äran upplysa kammaren, att tomterna derstädes äro ganska litet värda, emedan de sträcka sig mellan Åsgatan och Trotzgatan, och egendomarne icke äro bebyggda åt Trotzgatan utan åt Åsgatan. Åt Trotzgatan finnas endast planteringsland, der man planterat kål och dylikt eller också träd och buskar. Det finnes vid den del af Trotzgatan, der nu ifrågavarande tomt är belägen, nio stora egendomar i en sträcka, hvilka alla äro obebyggda åt denna gata.

Jag ber tillika att få nämna, att för icke så lång tid sedan staden köpte ett stort jordområde midt emot denna tomt, tillräckligt stort för att användas till byggnadstomt för ett stort folkskolehus med gård och nödiga uthus samt lekplats och park. För denna tomt betalades blott omkring 6,000 kronor. Dessutom köpte staden 1880 i närheten af gamla lasarettet en tomt, hvilken användes till parkanläggning. För denna tomt, som var åtminstone tre gånger så stor som den ifrågavarande, betalades 2,000 kronor. Värdet är således icke så högt på tomterna i denna del af staden som utskottet föreställt sig.

Jag har emellertid icke uppträdt för att rädda 1,630 kronor åt de rika skogsmedelsfonderna, utan för att rädda magistraten i Falun från misstanken att till 2,500 kronor hafva värderat en tomt, som skulle vara värd 4,130 kronor.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag

Herr Königsfeldt: Såsom synes af betänkandet, har jag anmält min reservation emot utskottets hemställan. Jag har inom utskottet förfäktat den åsigt, att Kongl. Maj:ts proposition borde bifallas. Att tomten icke är för kronan behöflig, framgår af propositionen. Alla myndigheter hafva förklarat att den utan olägenhet kan afstås, och detta är äfven förhållandet efter min kännedom om saken. Om man ock skulle antaga, att i en aflägsen framtid länsstyrelsen skulle behöfva ökadt utrymme för arkiv eller annat ändamål, så finnes dertill tillräcklig plats å den för statsverket bibehållna andel af ifrågavarande tomt.

Vi hafva nyss fått åtskilliga upplysningar om tomtvärdet i Falun. Jag skulle kunna tillägga att det gamla landsstatshuset, som har utmärkt läge emellan stadens förnämsta gator, Ås- och Slaggatorna, utbjudits på auktion, utan att något anbud derå gjordes. Statsverket har för hela lasarettstomten betalt 15,000 kronor, och den del, som nu är i fråga, utgör ungefär blott en fjerdedel deraf, men på tomten fans då det gamla lasarettshuset, hvilket var af den beskaffenhet, att

Ang. försäljning af en del af den s. k. lasarettstomten i Falun. (Forts.)

vid detsammas förändring till landsstatshus grunden och väggarne kunde användas och endast inredningen behöfde ändras, så att sjelfva byggnaden var fullt värd nämnda belopp, och man kan säga att staten erhöll tomten till skänks.

Jag tror visserligen, att dessa förmögna skogsmedelsfonder, för hvilka tomten i fråga skulle köpas, möjligen skulle vilja gifva till och med mer än här ifrågasatts, men jag anser det icke värdigt, att staten begär mer än tomten är värd. Den kan efter de upplysningar jag fått icke vara värd mer än tolf högst femtonhundra kronor. Jag tager för gifvet att skälet, hvarför magistraten uppskattat tomten så högt, som den gjort, är det, att det är ett rikt bolag, som vill erhålla platsen, och att den är särdeles väl belägen för det dermed afsedda ändamålet. Enskilda personer skulle icke betala så mycket.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag å utskottets hemställan.

Herr Tamm, Hugo: Vi, som reserverat oss i denna fråga, hafva icke kunnat vara med om detta betänkande, derför att vi icke visste hvad tomten var värd. Att grunda priset derpå, att man har att göra med rika köpare eller att tomter i andra städer äro värda så eller så mycket, det anser jag icke vara en värdig grund. Jag vill för öfrigt fästa uppmärksamheten på att, om Andra Kammaren fattar det beslut, utskottet föreslagit, såsom den antagligen gör, så är frågan fallen eller måste afgöras medelst sammanjemkning. Vill man hafva frågan afgjord och anser man dess afgörande vara af någon vigt, då bör man biträda Andra Kammarens beslut, men anser man det deremot icke vara af vigt huruvida den afgöres, då kan man såsom en yttring af sina åsigter bifalla Kongl. Maj:ts förslag eller ock det af oss reservanter framstälda, till hvilket senare jag yrkar bifall.

Herr Casparsson: Jag har begärt ordet icke för att försvara utskottets förslag, utan för att det oaktadt yrka bifall till detsamma.

Jag tror, att i praktiska frågor man ock bör taga saken praktiskt, i synnerhet när man har att göra med sådana realister som statsutskottets ledamöter från Andra Kammaren. Jag är fullt öfvertygad, att Andra Kammaren kommer att antaga utskottets förslag. Hvad inträffar då, om Första kammaren antager Kongl. Maj:ts eller reservanternas förslag? Jo, såsom en föregående talare redan sagt, blir följden den, att då kamrarne stannat i olika beslut, hela frågan har förfallit. Antages å andra sidan utskottets förslag, står det köparne fritt att mottaga eller afslå anbudet. I fall frågan förfaller, har deremot all möjlighet afstängts för köparne att komma i besittning af tomten. Hela frågan gäller blott 1,652 kronor, och jag föreställer mig att denna summa icke betyder mycket för dem, som vilja bebygga tomten.

Af de skäl jag nu anfört yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Ang. försäljning af en del af den s. k. lasarettstomten i Falun. (Forts.)

Herr Treffenberg: Eftersom länsstyrelsen i Falun tagit initiativ i denna fråga, och man sagt mig, att länstyrelsen möjligtvis skulle hafva bidragit till att sjelf motverka framgången af dess egen framställning i ärendet derigenom att den ej hållit på det af magistraten åsatta värdet å tomten, utan afgifvit förslag af innehåll, att, derest Kongl. Maj:t eller Riksdagen skulle anse detta värde oantagligt, skogsmedelsfonderna måtte erhålla tomten för »annat skäligt pris», så bör jag kanske yttra några ord till upplysning derom, att Konungens befallningshafvande icke i fråga om priset å tomten erhållit någon som helst instruktion af de skogsmedelsegande socknarnes ombud, utan att åt Konungens befallningshafvande gifvits *plein pouvoir* att åt socknarne söka förvärfva tomten. Då länsstyrelsen alternativt föreslagit, att tomten måtte få köpas för 2,500 kronor eller annat skäligt pris, hade länsstyrelsen tanke på möjligheten, att Riksdagen skulle kunna anse det af magistraten uppgifna värde vare sig för högt eller också må hända för lågt. Att värdet är för högt, är visadt af en föregående talare, som antydt, att magistraten tagit till väl rundligt, då den föreslagit ett inköpspris af 2,500 kronor. Jag får dock erkänna, att det egentligen var af fruktan att Riksdagen skulle anse detta pris för lågt, som länsstyrelsen, hvilken ej ville sätta allt på ett kort, föranleddes att hemställa, att, derest ej priset 2,500 kronor vunne godkännande, annat skäligt pris måtte bestämmas. Nu har det visat sig, att denna uträkning af länsstyrelsen var rigtig, då nemligen statsutskottet ansett, att tomten borde betalas med 1,652 kronor utöfver det af magistraten åsatta värdet. Sant är, att köparne väl hafva råd att betala detta pris, men fråga är om det är staten värdigt att här bestämma ett pris, som utan allt tvifvel är orimligt ur flere synpunkter och bland annat äfven ur den, att kronan troligtvis aldrig gjort en så briljant affär, som då den mottog landstingets anbud att använda tomten i fråga till uppförande af ett nytt landsstatshus.

Emellertid och om det skulle vara fallet att, såsom åtskillige talare antydt, i händelse denna kammare icke antager utskottets förslag, en sammanjemkning mellan denna kammares och Andra Kammarens väntade beslut i frågan är omöjlig, så måste jag önska, att utskottets förslag bifalles. Jag kan visserligen knappast inse, att om kammaren skulle antaga reservanternas förslag, hvilket går derpå ut att tomten skulle få säljas till ett pris »ej understigande 2,500 kronor», en sammanjemkning mellan detta och utskottets förslag verkligen skulle vara så omöjlig, men jag vågar dock icke riskera att, i fall ett sådant beslut som det, hvarom reservanterna hemstält, skulle fattas af denna kammare, något sammanjemkningsförslag sedermera ej skulle framkomma från utskottet, utan anser det i alla händelser vara bäst att taga det säkra för det osäkra och yrkar följaktligen bifall till utskottets förslag.

Herr Königsfeldt: Jag vill endast förklara, att om jag vore

af den åsigten, att en sammanjemkning icke kunde ega rum, äfven jag skulle förena mig med dem, som yrka bifall till utskottets förslag, men då jag är fullkomligt öfvertygad att en sammanjemkning kan gå för sig, vare sig kammaren antager Kongl. Maj:ts eller reservanternas förslag, så vidblifver jag mitt yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Ang. försäljning af en del af den s. k. lasarettstomten i Falun. (Forts.)

Herr Casparsson: Sant är, att, formelt taget, kan en sammanjemkning ega rum, men om en sådan materielt kan komma att gå för sig, derom hyser jag starka tvifvelsmål. Vid sådant förhållande hemställer jag, huruvida, då frågan gäller en sådan obetydlighet, det är värdt att tänka på en sammanjemkning, som skulle röra sig omkring 800 kronor. Det vore, för att begagna ett vulgärt ord, ett sådant fnask, att det ej är värdt att spilla ord derpå.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu förevarande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet deri hemstält skulle bifallas, dels att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad, dels ock att kammaren skulle godkänna det förslag, som innefattades i den af grefve Sparre med flere vid utlåtandet afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 26 och 27 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i vilkoren för öfverlåtelse till Göteborgs stad af eganderätten till kronans andel i förra ostindiska kompaniets fastighet i nämnda stad, och

n:o 44 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Vissefjerda Storegård n:o 1 i Kalmar län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemstält.

Föredrogs å nyo bankoutskottets den 24 och 26 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af motion om efterskänkande af eller nedsättning i den landtbrukaren C. M. Bergman i Yllestad Bakersgård affordrade betalning för ett från riksbanken utlemnadt lån.

Efterskänkande af en riksbankens fordran.

Efterskänkande af en riksbankens fordran. (Forts.)

Herr Cederberg: Visserligen har jag ej deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet, såsom en vid dess betänkande fogad anteckning utvisar, men som jag det oaktadt är af samma åsigt i frågan som reservanten herr Nordenfelt, hvilken framstält sin från utskottets afvikande mening uti en motiverad reservation, intagen efter utskottets utlåtande, deruti jag fullkomligt instämmer, får jag på grund af hvad i denna reservation förekommer anhålla om afslag icke blott å utskottets hemställan, utan äfven å den i frågan väckta motionen.

Herrarne finna såväl af utskottets utlåtande som af reservationen, att mannen i fråga, C. M. Bergman, ingripit uti låneärendet dels såsom utgifvare af vederhäftighetsbevis, dels såsom vittne till låntagarens och borgesmännens namnunderskrifter. Det har nu, hvad sistnämnda förhållande angår, utrönts, att icke någon af borgesmännen varit närvarande vid det tillfälle, då Bergman undertecknade vittnesmeningen, och det har vidare visat sig eller åtminstone genom domstolsutslag afgjorts, att han icke egt rättighet att, på sätt skett, teckna den ene borgesmannens namn. Det är på grund af dessa omständigheter, som han godvilligt underkastat sig att betala den skuld, i hvilken låntagaren häftat till banken och med afseende å hvilken samtlige borgesmännen varit insolvente trots Bergmans vederhäftighetsbevis. Hans tillvägagående har ock varit af sådan art, att det förefaller mig, som om han icke borde hafva att räkna på någon eftergift från bankens sida i denna fråga.

Jag anhåller således om afslag å utskottets förslag.

Herr Samzelius: Då den person, om hvars ersättningsskyldighet nu är fråga, icke hänskjutit ärendet till domstols pröfning, utan godvilligt förklarat sig vilja godtgöra följderna af sitt obetänksamma och felaktiga förfarande, hade jag icke trott, att frågan skulle granskas från juridisk synpunkt. Så har dock skett af en reservant, hvars talan förts af den siste värde talaren. Han har uteslutande sett saken från juridisk synpunkt, och då nödgas äfven jag ingå i en granskning deraf på det sätt, som han velat hafva den skärskådad.

Den ärade talaren påstod, att vittnesmeningen varit fullkomligt origtig. Jag vill då säga, att denna vittnesmening tvärtom varit i den väsentligaste delen rigtig och till en blott obetydlig del origtig. Personen i fråga har intygat, »att låntagaren Claës Johansson samt löftesmännen J. Nejman, C. F. Johansson och F. Hallén egenhändigt tecknat sina namn»; detta är verkliga förhållandet. Det har nemligen erkänts både af låntagaren och af dessa tre löftesmän, att de tecknat sina namn. Vidare innehåller vittnesmeningen, att en af löftesmännen, Adam Johansson, såsom icke skrifkunnig, anmodat Bergman att teckna hans namn. Detta tror jag också vara rigtigt, ehuru Bergman icke kunnat behörigen styrka, att hans uppdrag varit så vidsträckt. Han hade infunnit sig hos Adam Johansson, som var sängliggande sjuk, och fått dennes bemyndigande att teckna borgen för 1,600 kr.

Efterskänkande af en riksbankens fordran. (Forts.)

jemte de öfriga löftesmännen. Vid tillfället upplästes ej löftesmeningen, ty det var mörkt i stugan, och något ljus att tända fans icke, utan den skrefs efteråt och innehöll »en för båda och båda för en», hvarvid Adam Johansson ej hade fäst sig, då löftesmeningen aldrig blef för honom uppläst. Så kasserades reversen i följd af löftesmeningens origtiga affattande, och densamma blef derpå ändrad till »en för alla och alla för en». Då ansåg sig Bergman, på grund af det uppdrag han erhållit, hvilket ej afsåg att teckna borgen å ett visst reversal utan för en viss summa, fullt berättigad att teckna Johanssons namn. Han var sålunda här i god tro.

Reservanten har anmärkt, att den senare delen af vittnesmeningen är origtig, ty Bergman säger här att låntagaren och löftesmännen inför båda vittnena erkänt sina underskrifter. Det hafva de visserligen ej gjort beträffande denna, det gälde den föregående reversen. Men ehuru detta i formelt och äfven i moraliskt hänseende icke är rigtigt, inverkar det dock ur juridisk synpunkt ej på saken, ty när låntagaren och löftesmännen med undantag af Adam Johansson erkänt sina namn, gör det detsamma, om det skett inför båda vittnena samtidigt, eller icke. De hafva ju likväl erkänt sina underskrifter och derför dömts att betala. Och hvad Adam Johansson särskildt angår, så har han visserligen genom en edgång, om hvars beskaffenhet det icke tillkommer mig att afgifva något yttrande, befriat sig från kraftvet; men äfven om honom kunnat åläggas betalningsskyldighet, hade banken i allt fall icke erhållit större betalning, enär denne hedersman, som synes vara mycket klokare än Bergman, förstått att under rättegången förskingra all sin egendom, så att han, enligt befintligt bevis, ej eger någon utmätningsbar tillgång.

Vidare har mot Bergman anmärkts, att han tecknat vederhäftighetsbevis för personer, som befunnits vara nästan utfattiga. Det är af handlingarna upplyst, att den tiden öfvergick en svår kris hela denna ort, och personer, som ena året ansågos fullt vederhäftiga, befunnos det nästa ej vara det. Denne man har misstagit sig, men icke afsigtligt lemnat vederhäftighetsbevis för personer, som icke voro vederhäftige vid den tidpunkt, då intyget lemnades. Han har handlat i god tro, och någon ersättningsskyldighet åligger honom icke derför att han misstagit sig vid betygets utfärdande.

Här föreligga ofta frågor om afskrifningar, hvilka bruka vara åtföljda af utdrag och förteckningar på 20, 30, 40 ja ända till 100 personer, från hvilka begäran framstälts, att deras återstående skuld å resterande reverslån måtte afskrifvas. Alla hafva de haft vederhäftighetsbevis, men icke har man vid uteblifven betalning derför tagit deras utfärdare för hufvudet. Hvarför då nu gå hårdare till väga mot denne arme man, när det om honom är upplyst, att han är i så knappa omständigheter, att om man kräfde ut den ifrågavarande fordran till yttersta skärfven, skulle han blifva bragt i en ytterst bekym-

Efterskänkande af en riksbankens fordran. (Forts.)

mersam ställning. Man borde verkligen hafva miskundsamhet med honom.

Vidare har reservanten framhållit bankofullmägtiges auktoritet gent emot lånekontorets. Bankofullmägtige hysa dock i hufvudsak samma åsigt som bankoutskottet. Bankofullmägtige yttrade nemligen, att Bergman synes hafva handlat på god tro och i bästa afsigt, men att han gjort sig skyldig till obetänksamhet. Det vill bankoutskottet äfven skrifva inunder. Men bankofullmägtige vilja helt naturligt icke i den ställning de intaga såsom bankens målsmän tillstyrka eftergifter, hvaremot fullmägtige i afseende på sjelfva faktum äro af samma åsigt som utskottet.

Frågan är för ringa för att här hålla långa tal, men för personen, som det gäller, är den visst ej ringa, och när man här velat uteslutande juridiskt bedöma saken, hade man kanske äfven bort erinra sig, att det förekommer i domarereglerna åtskilliga anvisningar åt domaren, huru han skall förfara. Bland annat heter det der, att »all lag bör med beskedlighet drifven varda: förty högsta rätt är största orätt, och nåden måste vara med rätten». Förfar man så i förevarande fall, kan man ej vara tveksam om beslutet. Mannen i fråga får tillräckligt plikta för sin obetänksamhet, om man låter honom ersätta hälften.

Jag anhåller derför om bifall till utskottets förslag.

Herr Ericsson: I öfverensstämmelse med den föregående ärade talaren och på de skäl, som af honom och utskottet anförts, får jag vördsamt yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de derunder framstälda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemstält och sedan på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Ang. bankovinstens användande.

Föredrogs å nyo bankoutskottets den 24 och 26 i denna månad bordlagda memorial n:o 9, i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1889.

Herr Sandberg: På grund af röstsiffrorna vid voteringarna inom Riksdagens båda kamrar i fråga om beloppet af anslaget för nästa år till fortsättande af stambanan genom öfre Norrland kan man taga för afgjordt, att det högre beloppet kommer att vid den blifvande gemensamma voteringen beviljas. En gifven följd häraf blir, att befintliga tillgångar komma att visa sig otillräckliga, och att ny upplåning måste ske. För att så vidt någonsin möjligt är minska behofvet

af sådan upplåning, fördristar jag mig att nu i kammaren liksom förut inom bankutskottet yrka, att för denna gången hela bankovinsten må öfverlemnas till statsverket. Att bibehålla hela eller halfva vinsten i riksbanken, der åtminstone för närvarande icke ens en afkomst af två procent kan beredas dessa medel, under det att man på annat håll upplånar penningar mot tre och en half procent, är åtminstone enligt vanligt menskligt förstånd ingalunda finansielt klokt. Ett sådant tillvägagående påminner mig om ett original i min hembygd, som upplånade penningar i en sparbank mot 6 procent och sedan deponerade de lånta medlen i en annan penningeinrättning mot fyra procent. Alla sakkunnige medgifva, att riksbanken för det närvarande icke har det minsta behof att bibehålla någon del af förra årets vinst, äfvensom att, i händelse mitt yrkande skulle bifallas, det likväl icke förefinnes någon den minsta svårighet för riksbanken att utan den s. k. förstärkning, som, temligen origtigt, anses ligga i bibehållande af större eller mindre del af bankovinsten, inrätta nya afdelningskontor, i fall sådana skulle af Riksdagen beslutas.

Ang. bankovinstens användande. (Forts.)

Herr Samzelius: Jag var verkligen icke beredd på att ett sådant yrkande skulle framställas, som att hela bankovinsten skulle öfverlemnas till statsverket. Något förslag i det afseendet har nemligen icke blifvit väckt, hvarken af Kongl. Maj:t eller af bankoutskottet eller af enskild motionär, och jag är derför tveksam om ens proposition kan framställas på ett så beskaffadt yrkande. Men jag är i sjelfva saken till en del af samma åsigt som den siste ärade talaren. Mig förefaller det verkligen också såsom en misshushållning att, när staten behöfver medel för fortsättande af sina jernvägsbyggnader, man skall nödgas upplåna en del deraf till minst $3^1/_2$ %, under det man ackumulerar medel i riksbanken, som lemna mindre än 1 %. Men då Kongl. Maj:t äskat, att för statsverkets behof endast ungefär hälften af bankovinsten skulle till statsverket öfverlemnas, tror jag, att det är klokast att stanna dervid. Andra Kammaren har nemligen, efter hvad mig blifvit meddeladt, redan fattat beslut i öfverensstämmelse med utskottets förslag, och jag tror, af flera skäl, att det är bäst att Första Kammaren äfven håller sig dervid. Såsom en opinionsyttring och iakttagande af en klok hushållning äfven i förevarande fall instämmer jag gerna i de flesta skäl, som af den siste talaren andragits, men det oaktadt synes mig försigtigheten bjuda att icke blottställa sig för möjligheten att i en blifvande gemensam votering kunna förlora alltsammans. På denna grund torde det vara klokast att nu bifalla utskottets förslag, hvarpå jag vördsamt får framställa yrkande.

Herr *Stråle* instämde i detta anförande.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu förevarande memorial yrkats,

dels att hvad utskottet deri föreslagit skulle bifallas, dels ock, af herr *Sandberg*, att riksbankens vinst för nästlidna år skulle i sin helhet till statsverket öfverlemnas.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Ifrågasatta ändringar i grufvestadgan.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 24 och 26 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 34, i anledning af väckt motion om vissa ändringar i gällande grufvestadga.

Herr Lundström: Då jag hyser någon tvekan, om det af motionären framlagda förslag till förändring af 21 § i grufvestadgan bör utan inskränkning och i så vidsträckt mån som lagutskottet föreslagit bifallas, har jag ansett mig skyldig meddela skälen för denna min tvekan.

Paragrafen 21 innehåller, såsom bekant, bestämmelser om de arbeten, hvilka böra vara verkstälda, innan utmål får läggas. Den bestämmer i det afseendet, att fyndigheten skall vara blottad och att prof på malm skall hafva erhållits. Utskottet föreslår nu det tillägget, att »utmål för inmutad fyndighet skall anvisas, så snart prof af malmen erhållits genom s. k. diamantborrning i vittnens närvaro, äfven om fyndigheten icke är blottad.» Då nu jordegaren måste vid utmålsläggningen bestämma, om han vill deltaga för sin andel, så framställer sig för mig den frågan: blir genom denna förändring af paragrafens lydelse jordegarens rätt i det afseendet bättre eller sämre? Får han härigenom större eller mindre upplysningar om malmlagrets beskaffenhet, än han genom nu gällande stadganden kan erhålla? Jag erkänner, att i många fall kunna upplysningarna blifva mycket bättre än för närvarande. Så t. ex. i det af utskottet omnämnda fall, då två utmål skola utläggas bredvid hvarandra och malmen endast i det ena af dessa uppgår i dagen, men stupar in under det andra. Om man då i det angränsande utmålet genom diamantborrning funnit samma malm, är det klart att den sträcker sig äfven under detta utmål, och då är dagöppning der öfverflödig. Många andra liknande fall kunna utan tvifvel förekomma, men ofta inträffar ock motsatsen, då genom det föreslagna stadgandet upplysningarna om malmens läge och beskaffenhet skulle blifva mindre än för närvarande, hvarpå jag torde få anföra ett och annat exempel.

En bland de vigtigaste omständigheterna för en malms brytbarhet är lagrets mägtighet eller bredd. Jag tror icke att denna kan utrönas genom en enda diamantborrning, som naturligtvis ej behöfver gå vidare, än att ett enda malmprof erhålles. Mägtigheten är dock af så stor betydelse, att om en jernmalm, åtminstone i vår bergslag, ej har större bredd än en eller annan fot, är den icke brytvärd, den

Ifrågasatta ändringar i grufvestadgan. (Forts.)

må för öfrigt vara så vacker som helst. Man kan invända, att äfven med nuvarande stadganden man icke alltid kan få reda på mägtigheten. Det är sant, om den är något så när stor, men är den ringa, kan den ju alltid utrönas, och då har jordegaren ett säkert faktum, efter hvilket han kan finna, om malmen är brytvärd eller icke.

Icke heller tror jag, att de upplysningar om malmens läge, som erhållas derigenom, att man med diamantborr ur bottnen af en vattenfyld grufva lyckats upptaga ett litet malmprof, på något sätt kunna jemföras med dem, som skulle fås, om grufvan varit tömd och dess botten och väggar tillgängliga för undersökning.

Jag vill gerna vara med om det föreslagna tillägget i alla de fall, der det kunde medföra åtminstone så stora upplysningar om malmens läge, som genom nuvarande stadga erhållas. Men jag är tveksam om dess lämplighet äfven i de fall, då deraf erhållna upplysningar blifva mycket mindre än för närvarande. När grufvestadgan sist förekom i riksdagen, hörde jag till dem, som ansågo, att inmutningsrätten ännu var behöflig, och jag står fortfarande på den ståndpunkten, men jag tror också, att inmutarens rättigheter icke böra ökas, så att berättigade klagomål deröfver kunde af jordegaren anföras. Om således detta stadgande nu kunde införas så, att det vore tillämpligt i vissa fall, der som sagdt upplysningarna blefve större, har jag intet deremot, men eljest anser jag det betänkligt nu antaga detsamma.

I afseende på de af utskottet föreslagna tilläggen till 39 §, att profborrning, vare sig för hand eller maskin, vissa nybyggnader och reparationer samt länspumpning af grufva, der den så verkställes, att det med densamma afsedda ändamål uppnås, att alla dessa arbeten skola kunna anses såsom försvarsarbeten, har jag intet att erinra, i synnerhet som jag tror, att de redan nu vanligen anses så, och att möjligen ett förtydligande kan vara behöfligt och lämpligt. Men mot utskottets hemställan, att äfven magnetiska mätningar, som bevisligen utförts inom den tid, under hvilken arbetsskyldigheten eljest skolat fullgöras, skulle anses såsom försvarsarbete, hyser jag någon tvekan. När år 1885 grufvestadgan skulle börja tillämpas, hade bergstjenstemännen ett sammanträde i Stockholm för att ena sig om det sätt, hvarpå den borde tillämpas i ena eller andra fallet, och då gjorde sig den åsigten allmänt gällande, att sådana magnetiska mätningar icke borde anses såsom försvarsarbete, bland annat derför, att deras värde beror så mycket på det sätt, hvarpå de utföras, och det dessutom var ganska svårt att kontrollera detta utförande. Åtminstone föreställer jag mig, att, om ett sådant stadgande skulle införas, det borde tilläggas, att dessa mätningar skulle vara utförda af fullt kompetenta personer samt hafva kommit så långt, att en karta på grund af dem blifvit upprättad. Endast i det fallet kan man anse, att dylika mätningar verkligen kunna medföra någon nytta för det kommande grufarbetet.

Jag har ansett mig böra framställa dessa betänkligheter, men då

Ifrågasatta ändringar i grufvestadgan. (Forts.)

utskottet endast har föreslagit »att Riksdagen ville, med anledning af motionen, i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i grufvestadgan» o. s. v., och då möjligen dessa ändrade paragrafer kunde redigeras så, att de olägenheter jag befarar kunna förekommas, så vill jag för närvarande icke framställa något yrkande.

Herr Ekman: Den föregående ärade talaren slutade med att icke framställa någon anmärkning mot utskottets förslag om aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t, oaktadt han ganska tydligt utvecklat de stora betänkligheterna mot sådana stadganden, som utskottet föreslagit, att man i den skrifvelse, som möjligen kommer att aflåtas, skulle hos Kongl. Maj:t begära. Jag delar till fullo samma betänkligheter, och tror derför, att tillräckliga skäl finnas för att yrka afslag på en skrifvelse, som efter mitt förmenande icke stöder sig på tillräcklig utredning om behofvet af de förändrade stadganden, som motionären föreslagit. Jag vill gerna likasom den föregående talaren medgifva, att, när en inmutare underkastar sig de dryga kostnaderna för verkställande af undersökning af en malmfyndighet medelst diamantborrning, det fins en så stor sannolikhet för befintligheten af en brytvärd malmtillgång, att detta dyra arbete må kunna under sådana förhållanden få anses vara lika mycket värdt som ett vanligt försöksarbete. Men deremot tror jag, äfven i likhet med honom, att de föreslagna magnetiska mätningarna, hvilka fordra en ganska stor sakkunskap för att kunna verkställas på sådant sätt, att de blifva verkligen upplysande, icke böra få tillerkännas samma värde som ett verkligt försöksarbete.

Slutligen ber jag att få fästa kammarens uppmärksamhet på, att genom införandet af sådana bestämmelser, hvarom nu är fråga, kan den tidpunkt ganska väsentligt uppskjutas, då det blir skyldighet för jordegaren att afgifva sitt yttrande, huruvida han vill deltaga i ett grufarbete eller derifrån afstå. Och det är verkligen icke för en jordegare alldeles likgiltigt, om en person kommer och gör inmutning på hans egor och sedan under loppet af kanske flera år genom verkställande af arbeten, som egentligen icke medföra någon synnerlig kostnad, hvilket kunde blifva fallet med magnetiska mätningar, utförda af en mindre sakkunnig person, uppehåller tiden, hvarunder oro i sinnena inom den ort, der en malmfyndighet anses vara upptäckt, som skulle kunna tillskynda ortens befolkning fördelar, ofta föranleder ganska stora spekulationer — icke alltid till fördel för ortens invånare.

Jag tror, att den fråga, hvarom utskottet i det föreliggande betänkandet yttrat sig, kan behöfva att åtskilligt mera utredas, innan Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåter någon skrifvelse, och vågar jag derför anhålla, att kammaren för det närvarande, i det skick frågan nu föreligger, behagade afslå skrifvelseförslaget.

Ifrågasatta ändringar i grufvestadgan. (Forts.)

Herr Wærn: Jag vill blott erinra derom, att den grufvestadga, som gälde före den sista, hade ingen tidsbestämmelse, inom hvilken det för utmåls anvisande erforderliga arbetet skulle vara fullbordadt, utan innehöll endast, att ansökan om utmålsläggning skulle göras så snart den angifna fyndigheten blifvit gjord åtkomlig. Således var tiden derför mycket obestämd. Nu har den blifvit begränsad till tre år från mutsedelns utfärdande. Frågan är nu, hvilka arbeten skola göras; och efter hvad den förste talaren, trots alla de betänkligheter han hyste, dock tillkännagaf, kan det väl knappast finnas något tvifvel derom, att de ifrågasatta arbetena kunna och böra vara nyttiga. Jag hemställer då, om det är skäl att säga det denna fråga är så litet utredd, att det ej fins anledning begära ett förslag af Kongl. Maj:t. Naturligtvis kommer det i sådant fall att bli en vida utförligare utredning, innan det kan komma i fråga, att Riksdagen fattar sitt beslut i ämnet. Men, såvida i hvad motionären föreslagit ligger något, som motsvarar det arbete som är föreskrifvet, bör det undersökas.

För min del kan jag väl ej misstänkas att vilja gynna inmutaren på jordegarens bekostnad, då jag på sin tid arbetade för att det måtte tillkomma jordegaren ensam att upptaga malmen eller icke, emedan jag var öfvertygad om, att det arbete, som behöfde åstadkommas, då skulle ske, och att inmutningsrätten derför var obehöflig. Men sedan denna nu blifvit medgifven och försvarsarbetet skärpts, tror jag, att man bör vara tillmötesgående och, der verklig nytta gjorts, vara nöjd. Hufvudsaken för försvarsarbetet förekommer enligt min åsigt i det sista momentet af 39 §, der det heter, att det »skall afse verklig grufdrift eller eljest vara af beskaffenhet, att det kan lända grufanläggningen till nytta.» Så bör väl ock det för utmåls erhållande erforderliga arbetet betraktas. Sker det, bör man enligt mitt förmenande vara belåten; och jag tror, att hvad som här blifvit framställdt synnerligast i afseende på diamantborrning är af natur att grundligt böra undersökas och, om det kan anses tillfyllestgörande, också böra tillåtas. Derför kan jag icke annat än förorda bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr grefven och talmannen i enlighet med de derunder framstälda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föreliggande utlåtande hemstält och sedan på afslag derå, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Bergström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemstält i sitt utlåtande n:o 34, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 16;

Nej — 39.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 24 och 26 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om föreskrifter för kronofogdar och länsmän att i vissa fall skriftligen underrätta kommunalstämmas ordförande om allmänna sammanträden, bifölls utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial:

n:o 45, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens fjerde hufvudtitel;

n:o 46, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande anslag till stambanan genom öfre Norrland; och

n:o 47, med förslag till åtskilliga stadganden. hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

bevillningsutskottets memorial n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1 punkten af utskottets betänkande n:o 3 angående allmänna bevillningen;

lagutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 35, i anledning af Andra Kammarens återremiss af utskottets utlåtande n:o 26 öfver väckt motion om ändrad lagstiftning rörande rätt för utländing att besitta fast egendom i riket;

n:o 36, i anledning af väckt motion om ändring i stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878;

n:o 37, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 7 § i förordningen om allmän flottled den 30 december 1880;

n:o 38, i anledning af väckt motion om ändring i gällande stadganden angående lagfart å fång till fast egendom; samt

n:o 39, i anledning af väckta motioner om ändringar i skiftesstadgan den 9 november 1866; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af motion beträffande helgonskylden.

Ifrågasatta ändringar i gällande bestämmelser om handel med vin och maltdrycker.

Herr Stråle erhöll på begäran ordet och yttrade: Hindrad att vara närvarande vid remissen af Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, angående försäljningen af vin och maltdrycker m. m., anhåller jag att få yttra några ord.

Riksdagens Andra Kammare har för sin del beslutit att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om den bestämmelse, att försäljning af maltdryck, vare sig till afhemtning eller förtäring på stället, icke må i stad eller på landsbygd förenas med annan handel, till hvars bedrifvande särskild anmälan erfordras; och att rätt till minuthandel med maltdrycker må förvärfvas i samma ordning, som är stadgad för rätt till utskänkning.

Jag delar det varma intresse, som visar sig för vidtagande af åtgärder till nykterhetens befrämjande; men jag befarar att ett odeladt bifall till nyssnämnda beslut skulle, i stället för att gagna, snarare motverka det eftersträfvansvärda målet.

Ganska allmänt har hittills antagits, att i Sverige, som icke producerar vin, maltdryck, måttligt begagnad, utgjorde ett lämpligt surrogat för bränvin.

Också har bruket, särskildt af öl vid middagsmåltid, år efter år i högst väsentlig grad tilltagit och ingått uti en stor del af befolkningens vanor.

De missbruk, åtskilliga landthandlande tillåtit sig att under skydd af rätt till utminutering högst betänkligt främja, en visserligen olaglig, men icke alltid bevislig utskänkning — äfvensom, dock icke såsom jag numera tror, ölkrogar, hvarom dock icke här är fråga — hafva framkallat en stark, till en viss grad fullt berättigad rörelse hos Sveriges befolkning; men må man tillse, att icke genom missbrukets hämmande äfven det lofliga bruket förhindras, en följd, som kanske skall i sin ordning leda till en annan reaktion i motsatt rigtning.

Först vill jag anmärka, att beträffande förevarande bestämmelse en stor skilnad emellan stad och land förefinnes. Den ändrade bestämmelsen skulle sannolikt icke vara så ofördelaktig för bryggerierna

Ifrågasatta ändringar i gällande bestämmelser om handel med vin och maltdrycker. (Forts.)

i stad, åtminstone i större städer, men deremot på många ställen verka derhän, att landtbryggerier till afsalu måste upphöra.

Ett misstag tror jag att man begår, om man föreställer sig, att efter den föreslagna ändringen rätt till utminutering af maltdryck skulle mera allmänt på landet beviljas af kommunalmyndigheterna och om den beviljades, att rörelsen, bedrifven utan annan loflig handel, kunde bära sig.

Högst antagligt synes det vara, att utminutering af maltdrycker på landsbygden blefve undantag och omöjligheten att inom socken få köpa maltdryck det allmänna förhållandet.

Härvid bör en synnerlig uppmärksamhet egnas åt den frestelse till lagbrott, som det föreslagna anordnandet skulle medföra.

Vi veta alla huru det förr tillgick mångenstädes, då landthandlande fingo utan inskränkning sälja vin. Minnet af vin med det ståtliga namnet »la grande liberté» fortlefver nog.

För närvarande, då drickesförsäljningen är fri och så vidt jag vet bedrifves utan större olägenhet, säljes dricka såsom verkligt dricka. Prisskilnaden med öl, då det inom socken finnes att tillgå, är ej så stor, att synnerlig frestelse uppstår.

Der tillfälle på landet att få köpa öl borttages, komma antagligen många försök att göras att utskänka en med tillsats försedd drickesvara, möjligen mera eller mindre skadlig, men antagligen med starkare alkohol än 2 procent.

Och huru på landsbygden kontrollera alkoholhalten; huru i erforderlig mån bevisa lagöfverträdelser?

Medgifvas måste emellertid, att nuvarande rätt för landthandlande att buteljvis utminutera maltdryck fortfarande kommer att leda till missbruk och att inskränkning till en viss minimiqvantitet bör ega rum.

Denna inskränkning i fråga om vin är bestämd till 10 liter; men med afseende derå att maltdryck icke länge håller sig oförändrad, särdeles under den varmare årstiden, lärer nämnda qvantitet vara för hög.

Mitt förslag är derför att landthandlanden må fortfarande utminutera maltdryck, men endast till en viss minimiqvantitet.

Om remiss till tillfälligt utskott anhålles vördsamt.

På gjord proposition beslöt Första Kammaren, att detta yttrande finge öfverlemnas till kammarens tillfälliga utskott n:o 2.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Tamm, Hugo*, från den 29 i denna månad till den 9 nästinstundande april, grefve *Ehrensvärd* från och med den 5 till och med den 18 i sistnämnda månad samt herr *Pehrsson* under fjorton dagar från denna dag.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,47 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 1 April.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 24 sistlidne mars.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. ecklesiastikdepartementet.

Upplästes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 29, till Konungen, i anledning af kongl. maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 74 § regeringsformen.

Vid föredragning af statsutskottets den 29 sistlidne mars bordlagda memorial:

n:o 45, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen till riksstatens fjerde hufvudtitel,

n:o 46, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande anslag till stambanan genom öfre Norrland, och

n:o 47, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret,

godkändes de föreslagna voteringspropositionerna och bifölls hvad utskottet hemstält.

Vid föredragning af bevillningsutskottets den 29 nästlidne mars bordlagda memorial n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1 punkten af utskottets betänkande n:o 3, angående allmänna bevillningen, godkändes den i memorialet föreslagna voteringsproposition.

Föredrogs och lades till handlingarna lagutskottets den 29 sistlidne mars bordlagda memorial n:o 35, i anledning af Andra Kammarens återremiss af utskottets utlåtande n:o 26, öfver väckt motion om ändrad lagstiftning rörande rätt för utländing att besitta fast egendom i riket.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 29 nästlidne mars bordlagda utlåtanden n:is 36—39 och Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 5.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,53 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 2 April.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 26 sistlidne mars.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, dels att herr *Bergström* låtit anmäla, att han i följd af illamående vore hindrad att närvara vid dagens sammanträde, dels ock att herr *Smith* insändt ett läkarebetyg, enligt hvilket han, som vistades i London och till följd af sjukdom måste undergå en operation, vore urståndsatt att egna sig åt riksdagsgöromålen förr än i slutet af nästinstundande juni.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 28, till Konungen, angående inrättande af industrilotterier.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 29 sistlidne mars och den 1 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 36, i anledning af väckt motion om ändring i stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemstält.

Ifrågasatt ändring i förordningen om allmän flottled.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 29 nästlidne mars och under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 37, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 7 § i förordningen om allmän flottled den 30 december 1880.

Ifrågasatt ändring i förordningen om allmän flottled. (Forts.)

Herr Unger, Magnus: Motionären, som är af opasslighet förhindrad att här närvara, har anmodat mig att uttala den åsigt, hvilken jemväl öfverensstämmer med min egen, att det hade varit önskligt, att lagutskottet ansett sig kunna och böra i kongl. förordningen om allmän flottled föreslå ett tillägg i det syfte, som motionären hemstält, helst som den af honom påpekade och af lagutskottet jemväl såsom origtig betecknade lagtillämpning icke är allenastående, utan, efter hvad jag haft tillfälle inhemta, flere gånger förekommit uti ett par län i Norrland.

Jag har här en resolution af år 1885, der Konungens befallningshafvande anmodar en kapten vid väg- och vattenbyggnadscorpsen att göra undersökning, »huru vida för flottleden erforderlig mark och annan lägenhet blifvit för flottledens räkning i *laga ordning* förvärfvad.»

Med anledning deraf afgaf samme kapten ett yttrande, deri han säger, att, med afseende å byggnader, vore allt väl, »men då deremot de intyg, sökanden kunnat förete, icke gifva vid handen, att den för flottleden erforderliga mark och annan lägenhet blifvit för flottledens räkning i *laga ordning och på ett för dess framtida, ostörda begagnande tryggande sätt förvärfvad*», så afstyrker han flottledens öppnande.

Hvar och en lärer väl finna, huru olämpligt det är, att en kapten vid väg- och vattenbyggnadscorpsen blir anmodad att ingå och ingår i pröfning, huru vida upplåtelse af jord skett i »laga ordning» och »på ett för framtiden betryggande sätt».

En annan Konungens befallningshafvande förordnade år 1886 samme kapten att afsyna en flottled, »börande dervid jemväl noggrannt utredas, om och på hvad sätt för flottleden erforderlig mark förvärfvats». Denna praxis har sålunda temligen ofta förekommit i de två anförda länen. Det hade derför, såsom sagdt, varit önskligt, att ett tillägg hade föreslagits af lagutskottet, men då utskottet nu i alla fall med bestämdhet uttalat sitt ogillande af den praxis, som här blifvit påpekad, har jag, för min del, icke något yrkande att göra, utan hoppas jag att utskottets här gjorda uttalande skall vara tillräckligt att för framtiden undanrödja den ifrågavarande origtiga lagtillämpningen, som ländt både menigheter och enskilde till stort förfång.

Herr Claëson: Då den föregående talaren icke gjorde något yrkande, kunde det måhända icke vara nödvändigt att yttra sig i denna fråga. Lagutskottet har, såsom dess betänkande utvisar, i likhet med motionären, ansett, att stora olägenheter kunna uppstå genom ett sådant förfaringssätt, som hos någon Konungens befallningshafvande skulle hafva egt rum vid tillämpningen af lagen i fråga. Då emellertid den nuvarande lagen icke kan anses gifva anledning till en sådan tolkning och då den högsta myndigheten ännu icke haft att pröfva och således ej heller uttalat sitt godkännande af en sådan lagtolknings-

åtgärd af Konungens befallningshafvande, torde det icke vara af nöden att göra det föreslagna tillägget.

Ifrågasatt ändring i förordningen om allmän flottled.

Jag får derför yrka bifall till lagutskottets afstyrkande hemställan.

(Forts.)

Herr Unger, Magnus: Jag har icke någon anmärkning att göra emot lagutskottets hemställan i detta fall, men då herr Claëson talat derom, att någon öfverordnad myndighet icke skulle gillat ett sådant förfarande af Konungens befallningshafvande som det af motionären omförmälda, beder jag få upplysa, att *en* öfverordnad myndighet *en* gång, som jag känner till, synes hafva gillat en sådan origtig lagtillämpning af Konungens befallningshafvande.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu förevarande utlåtande hemstält.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 29 sistlidne mars och den 1 innevararande april bordlagda utlåtande n:o 38, i anledning af väckt motion om ändring i gällande stadganden angående lagfart å fång till fast egendom, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemstält.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 29 nästlidne mars och under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 39, i anledning af väckta motioner om ändringar i skiftesstadgan den 9 november 1866.

Ifrågasatt ändring af 13 § i skiftesstadgan.

1 punkten.

Herr Helander: För den händelse att stillatigande skulle tydas såsom instämmande med utskottet, måste jag, då jag icke kan vara med om ett sådant instämmande, yttra några ord i denna sak, dess hellre som jag gjort detsamma i en annan sak, som mycket nära sammanhänger med den nu förevarande frågan, nemligen då det redan för 40 år tillbaka var fråga om att inrätta särskilda landtmäteridistrikt, i hvilka hela landet skulle indelas och hvarje distrikt förses med en på eget ansvar arbetande landtmätare. Jag var visserligen icke med om en sådan reform, emedan jag icke kunde finna någon möjlighet att på ett tillfredsställande sätt ordna distriktsindelningen, då man icke hade någon rättelse af hvad som i landtmäteriväg återstod att göra, men jag, så väl som alla öfrige, vare sig att de voro för eller emot distriktsindelningen, så vidt jag nu kan påminna mig, hade den uppfattningen, att 13 § i skiftesstadgan vore särdeles olycksbrin-

Ifrågasatt ändring af 13 § i skiftesstadgan. (Forts.)

gande, hvilket motionären äfven, såsom det tyckes mig, ganska tydligt påvisat. Det händer nu ganska ofta, till följd af detta stadgande, att en skickligare landtmätare har mycket ringa sysselsättning, då en mindre skicklig ganska ofta och i regeln har mera att göra. Och stadgandet leder till den stora oformligheten, att, när det är fråga om pension för kommissionslandtmätare eller om deras befordran, då det lägges särskild vigt på hvad de hafva uträttat i tjensten, den mindre skicklige kan visa större arbetsqvantitet än en annan kan göra. Jag kan icke heller finna, att lagutskottet framstält något egentligt skäl för sin mening, utan blott sagt, att det icke funnit ändringsförslaget vara lämpligt. Måhända skulle skälet vara det, att lagutskottet säger, att »landtmätarne hafva ju — såsom ock benämningen kommissionslandtmätare antyder — att efter uppdrag tillhandagå enskilda parter». Lagutskottet synes således hafva den tanken, att benämningen *kommissionslandtmätare* skulle härröra af ett uppdrag, liknande det, som man får i vanlig kommission; men utskottet misstager sig häri helt och hållet. Benämningen kommissionslandtmätare har sin egen historia. Den uppkom nemligen till följd deraf, att det år 1684 befans nödigt att låta uppmäta åtskilliga af Sveriges dåvarande landskap, hvilka icke numera tillhöra landet. Det bildades då en s. k. mätningskommission. Första gången utgjordes den af 30 landtmätare, hvilka skickades till Ingermanland, Estland och Liffland för att geometrice afmäta genom reduktionen indragna gods och tillika geografiskt affatta hela landskapen. De landtmätare, som arbetade i denna kommission, kallades *kommissionens landtmätare*. Sedermera tillsattes flere dylika kommissioner med ett ansenligt antal landtmätare. Detta fortgick ända till år 1747, då en kommission skickades till Finland, för att äfven uppmäta detta land. Dessa kommissioners arbeten pågingo ungefär en mansålder, eller åtminstone omkring 70 år. Extra ordinarie landtmätare ingingo i kommissionerna; och då det blef flera kommissioner, kallades deras alla landtmätare för kommissionslandtmätare. Det ansågs för öfrigt vara en befordran, då extra ordinarie ingick i mätningskommission, hvarför ock slutligen de extra kallades för vice kommissionslandtmätare. Det är i korthet historien om benämningen kommissionslandtmätare.

Då det är ganska sannolikt, att intet nu kommer att göras vid denna sak, helst det ser ut som motionären icke heller vill yttra sig, skall jag nöja mig med att hafva antydt detta, då jag ingalunda kan vara med om den åsigt, som lagutskottet här uttalat.

Herr Claëson: Om man ser på ordalagen, är det icke någon stor skilnad mellan motionärens förslag och den nu gällande skiftesstadgan. Denna tillägger nemligen redan Konungens befallningshafvande rätt att pröfva, hvilken landtmätare skall förordnas, i fall stridighet derom inom skifteslaget uppkommit. Motionären vill utsträcka denna rätt äfven till det fall att icke alla deltagarne i ett skifteslag

Ifrågasatt ändring af 13 § i skiftesstadgan. (Forts.)

yttrat sig, rörande den föreslagne skiftesmannen, hvilket i fråga om stora skifteslag ofta måste inträffa. Jag tror dock, att man bör hålla fast dervid, att skiftesdelegare i regeln sjelfva få välja den landtmätare, till hvilken de hysa förtroende, och att såsom sådan den må anses, mot hvilkens val ingen enda röst höjts inom skifteslaget. Det är ju möjligt att den, som varit i tillfälle att blicka bakom kulisserna, funnit, att nu gällande lag understundom gifver anledning till intrigspel, men detta kan väl ej vara tillräcklig anledning att ändra en i sig sjelf rigtig lag.

Jag hemställer om bifall till lagutskottets afstyrkande utlåtande.

Herr Widmark: Det var mig ingalunda oväntadt, att lagutskottet skulle afstyrka min motion, likasom jag äfven förutsåg, att den förste ärade talaren skulle höja sin stämma till försvar för densamma, enär han, i likhet med mig, haft landtmäteriet till sitt hufvudsakliga kall, och följaktligen mycket väl känner de olägenheter, som det nuvarande vigilanssystemet om landtmäteriförrättningar medfört så väl för sjelfva skiftesdelegarne som ock för landtmätarne. Jag har i min motion icke vågat taga steget fullt ut utan låtit bestämmanderätten i fråga om val af landtmätare förblifva hos skiftesdelegarne samfäldt, i det jag endast föreslagit den ändringen i nu gällande lag, att faktiskt och bevisligen *alla* delegare skola vara ense, för att icke Konungens befallningshafvande skulle få efter pröfning förordna förrättningsman. Då, såsom äfven den förste ärade talaren antydde, en omorganisation af landtmäteriet nödvändigt också måste innebära en förändring i delegarnes rätt att begära skifte, har jag ansett detta af mig nu föreslagna ringa steg gå i den rätta rigtningen, och att det, om det nu tages, skulle kunna underlätta de större och vigtigare.

Detta har varit motivet till min motion, hvarför jag vågar yrka bifall till densamma.

Herr Helander: Det är visserligen sant, att, såsom en föregående talare yttrade, under en senare tid den ändring i 13 § skiftesstadgan vidtagits, att, när ansökningen är undertecknad af blott en eller annan delegare, Konungens befallningshafvande är ålagd att i länskungörelserna låta inhemta de öfrige delegarnes förklaring. Men det vet man väl, huru i allmänhet allmogen högst ogerna, om icke i största nödfall, underkastar sig att skrifva, och derför har också följden blifvit den, att, med få undantag, regelmessigt den landtmätare, som endast en delegare begärt, verkligen blir förordnad att verkställa sökt förrättning. Jag har redan påvisat den olyckliga omständigheten, att ifrågavarande lag gifver anledning till denna s. k. vigilans, hvarigenom den landtmätare, som kanske sist af alla borde få förrättningar, skaffar sig sådana på det sätt, att han öfverenskommer med en jordegare att helt och hållet eller delvis befria denne från landtmäteriarfvodet, om han blott söker förrättningen. Man må i sjelfva

Ifrågasatt ändring af 13 § i skiftesstadgan. (Forts.)

verket icke så mycket undra på detta förhållande, då det här gäller en statens tjensteman, som icke har någon lön och således är satt i den ställningen, att han för att kunna lifnära sig och sin familj måste skaffa sig arbete. Men deraf har åter följden blifvit, att de skickligare och mera noggranne landtmätarne icke, eller åtminstone mera sällan än de öfrige, få arbete. Stadgandet i 13 § är, enligt min mening, särdeles olyckligt, och det vore väl, om Riksdagen godkände det föreliggande ändringsförslaget.

Jag skall nu yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till motionärens förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr grefven och talmannen i enlighet med de derunder framstälda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föreliggande punkt hemstält och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen, samt förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Helander* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemstält i 1 punkten af sitt utlåtande n:o 39, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos, rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 19;

Nej — 27.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Efter förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 29 sistlidne mars och den 1 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 5, i anledning af motion beträffande helgonskylden, bifölls utskottets i utlåtandet gjorda hemställan.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 9, hvarefter på framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att detta utlåtande skulle uppföras på föredragningslistan till kammarens sammanträde fredagen den 11 i denna månad.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,40 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Rättelse

i Första Kammarens Protokoll N:o 18, anförande af herr öfverste *H. Falk.*

Sid.	37	rad.	3	nedifrån	*står:*	*reserverade*	*läs:* *nuvarande*
»	38	»	7	uppifrån	»	öfningskartor	» öfversigtskartor

Stockholm, Gernandts Boktryckeri-Aktiebolag, 1890.